

חינוך לחיים

פרשת פנחס

על כל אדם מוטלת החובה לנצל את הכוחות ואת הכישורים שניתנו לו, לנתב אותם לאפיקים הנכונים. לפני שהוולד יוצא לאוויר העולם, אומרים חז"ל שמשביעים אותו 'תהי צדיק ואל תהי רשע'. בספרי חסידות מוסבר שמשביעים אותו בנתונים, ביכולות ובכוחות כדי שיוכל להיות צדיק גמור – אם רק ירצה. על האדם רק להכיר את כוחותיו ולשאול את עצמו כיצד יוכל לנצל את מתנות השמים שקיבל לצורך עבודת ה'. הבורא חנן את האדם בשפע עצום של כישרונות. רק באחוז קטן מאוד מהם הוא משתמש בחיי יום היום. ואילו כל השאר נותר כאבן שאין לה הפכין, עזוב ומוזנח, עד שעצם דבר הימצאותו נשכח כליל מהאדם. ורק במקרי סכנה מתגלה באדם עוצמות שאפילו הוא לא שיער שמצוי בו.

כך הסביר הגר"ח מבריסק את הפס' בתהילים 'אדם ביקר ולא יבין נמשל כבהמות נדמו' – כידוע השור הינו בהמת בעלת כוח רב, והוא משמש את האדם בהובלת משאות ובחקלאות, והנה האדם שכוחו דל מעביד אותו, ומדוע השור לא מתמרד כנגדו הלו כוחו רב? והתשובה כי השור לא מודע לכוחות הקיימים בו. וכך מוסבר הפס' 'אדם ביקר' יש לו נשמה יקרה וגנוזים בו כוחות גדולים למלא את רצונה הזך של נשמתו, 'ולא יבין' והוא אינו מודע למה שטמון בו 'נמשל כבהמות נדמו' דומה הוא לבהמה שמושל בה אדם אף שהוא חלש ממנה, והיא אינה מודעת לכוחות שבה. כך הסביר הפני מנחם את הפס' הקשה בתוכחה 'והיו חייך תלואים לך מנגד'. ולא תאמין בחיך' כשהאדם אינו מאמין כבר בכוחותיו, ובאפשרויות המרובות שהעונקו לו מן השמים, הוא המצב גרוע ביותר!!

רעיון זה מואר באור יקרות בפרשתינו. כאשר משה מבקש מהקב"ה 'יפקוד ה' אלוקי הרוחות איש על העדה' עונה לו הקב"ה 'קח לך את יהושע... איש אשר רוח בו' מדוע דווקא יהושע נבחר? הרי ידוע שלא היה החכם הגדול – 'וכסיל אדם יבלענו' – זה יהושע, אז למה נבחר??

מגלים לנו חז"ל 'נוצר תאנה יאכל פריה' – 'יהושע הרבה לשרתך, והרבה לחלוק לך כבוד... הואיל והוא שרתך בכל כוחו' כדאי הוא ששימש את ישראל שאינו מאבד שכרו'. כאן הונחה אבן התשתית ושורטטו קווי היסוד של המידות הראויות להענקת כתר המנהיגות. – 'הואיל והוא שרתך בכל כוחו' יהושע השתמש בכל הכוחות שהוענקו לו מהשמים, בכל תפקיד ומשימה, נתן כל שיכול היה לתת. למרות שהיה מצוצמם בשכלו ונקרא בפי ההמון 'כסיל' העידה עליו התורה שהוא לא מש מתוך האוהל של משה, למד תורה ושירת את משה בנאמנות מבלי למוש- לפוש ולו לרגע. השכים והעריב ולא בחל בעבודות פחותות כסידור ספסלים כי הבין שכך יכול למצות את כוחו וכל יכולותיו!!

ולכן זכה יהושע לסייעתא דשמיא בלי גבול. העזרה ממרום לא תעזור למי שלא הכין את כלי נפשו לקליטתה. היא זקוקה לרקע מוקדם. לשאיפה ולרצון להחכים בלי גבול ומידה. וכאשר יעשה האדם את שלו, תחול עליו ברכת שמים שתסייע לו בגילוי כוחותיו.

הסבא מנובהרדוק נהג לומר: אף פעם איני חושב על דבר אם אני יכול לעשותו – אלא אם אני חייב לעשותו. כי אם אני חייב לעשותו- אזי גם אוכל לעשותו!!!

מכאן למדנו שתפקידו של האדם להושיט ידו ולעשות ככל יכולתו, מבלי להכנס לחישובים, וכאשר בשמים רואים את רצונו הכנה לפעול לטובה, מסייעים בידו להצליח מעבר לכל חישוב סביר.

אותו רעיון שיעקב שאל את הרועים 'הן עוד היום גדול השקו הצאן ולכו רעו. שואל השפת אמת מדוע התפלא יעקב על הרועים שאינם מסיטים האבן, הרי הוא עצמו ראה שהיא גדולה ע"פ הבאר? והשיב, שלכל הפחות היה להם לנסות לגולל את האבן ולא להתייאש. כי 'אילו היו מנסים, באמת היו מצליחים במשימה!! מה שנראה כבלתי ניתן לביצוע, עם רצון אמת מסוגל לצאת לפועל בהצלחה.

וכך היה בציווי ה' לאברהם 'הבט נא השמימה וספור הכוכבים אם תוכל לספור אותם' מסביר המהר"ם שפירא מלובלין. הנה למרות שידוע אתה מראש כי מספר הכוכבים הוא רב מכדי היכולת לספורם, מכל מקום אתה תביט השמימה ותנסה לספור, ואברהם אינו מסרב לבצע את התפקיד ה'בלתי אפשרי' מתוך תואנה שאינו יכול עשות, כיוון שעז רצונו לבצע את רצון ה' ולכתחילה הוא מנסה.

ועל זה מוסיף לו הקב"ה ואומר לו 'כה יהיה זרעך' – כלומר גם זרעך לא ימדדו את הרצון במידת היכולת, אלא את היכולת במידת הרצון!!! וכאשר יש רצון אמיתי, מתגלים בדרך כלל כוחות חדשים. מתברר שהיכולת היא גדולה מכפי שהיה ניתן להעריך מראש.

לע"נ אבי מורי ר' חיים ב"ר ישעיהו ז"ל

משה בירנבוים - birmoshe@gmail.com